

Bijenvriendelijke gemeente

De bijenvriendelijke gemeenten in 2021

vereniging voor
openbaar groen

**Openbaargroen
awards 2021**

 **DEPARTEMENT
OMGEVING**

Met deze wedstrijd voert het Departement Omgeving samen met de VVOG promotie voor meer bijenvriendelijke gemeenten en de jaarlijkse actie 'De Week van de Bij' (zie www.weekvandebij.be).

Voor dit wedstrijdthema schreven 74 gemeentebesturen zich in en gaven ze te kennen dat ze dit jaar bijenvriendelijke realisaties en campagnes hadden opgezet. In de zomermaanden werden alle gemeenten en hun projecten bezocht. Aan 73 gemeenten werden 1, 2 of 3 bijensymbolen uitgereikt naargelang ze bijenvriendelijke acties ondernamen met planten, beheer, bijeninstallaties, sensibilisatie of met een bijenwerkgroep. Op de Finale werden de wedstrijdresultaten bekendgemaakt en de infoborden met bijensymbolen uitgereikt. Niet minder dan 39 gemeentes ontvingen 1 bijensymbool, 19 gemeentes kregen 2 bijensymbolen en 15 gemeentes behaalden 3 bijensymbolen. Uit deze laatste reeks gemeentes werden Diksmuide en Gent uitgeroepen tot de 2 Bijenvriendelijkste gemeentes van Vlaanderen in 2021, resp. in de categorie middelgrote en grote gemeentes. Beide steden ontvingen naast een diploma en infobord ook een geldprijs voor de aankoop van bijenvriendelijke planten. Hierna vindt u een beschrijving van de acties die Diksmuide en Gent als bijenvriendelijkste gemeentes ondernamen. Daarna volgt een korte schets van enkele BIJ-zondere realisaties in Vlaanderen, gevolgd door een fotocollage van de andere bijenvriendelijke gemeenten.

Voor een alfabetisch overzicht verwijzen we naar p. 46 en 47.

Rudi Geerardyn | rudi@vvoig.info

Juryleden

Departement Omgeving | **Bart Vandepoele**, educator | **Bruno Remaut**, educator | **Krist Tack**, educator

VVOG | **Filiep Bouckennooghe**, directeur | **Jonas Pieters**, openbaargroen-adviseur | **Peter Vanduyck**, openbaargroen-adviseur | **Rudi Geerardyn**, adjunct-directeur, projectleider Openbaargroen-awards en secretaris van de jury

Bijenvriendelijkste gemeenten in Vlaanderen in 2021
Diksmuide categorie middelgrote gemeente
Gent categorie grote gemeente

Diksmuide

Gent

Bijenvriendelijkste gemeenten in Vlaanderen

- 2015 | **Knokke-Heist**
- 2016 | **Beveren**
- 2017 | **Beernem**
- 2018 | **Genk**
- 2019 | **Hasselt**
- 2020 | **Brugge**

Gemeenten met 3 bijensymbolen

- Beernem
- Beringen
- Beveren
- Bonheiden
- Brugge
- Damme
- Diksmuide
- Genk
- Gent
- Harelbeke
- Knokke-Heist
- Koksijde
- Oosterzele
- Roeselare
- Torhout

Gemeenten met 2 bijensymbolen

- Antwerpen-Hoboken
- Antwerpen-Merksem
- Antwerpen-Wilrijk
- Avelgem
- Berlaar
- Bredene
- Dendermonde
- Geel
- Hooglede
- Hoogstraten
- Izegem
- Kortrijk
- Oostende
- Oudenaarde
- Overijse
- Rumst
- Sint-Katelijne-Waver
- Sint-Niklaas
- Staden

Gemeenten met 1 bijensymbool

- Alken
- Antwerpen-Antwerpen
- Antwerpen-Berchem
- Antwerpen-Berendrecht-Zandvliet-Lillo
- Antwerpen-Borgerhout
- Antwerpen-Deurne
- Antwerpen-Ekeren
- Berlare
- Blankenberge
- Brasschaat
- Buggenhout
- De Haan
- De Panne
- Denderleeuw
- Duffel
- Eeklo
- Erpe-Mere
- Ichtegem
- Jabbeke
- Kontich
- Kruikeke
- Lint
- Lubbeek
- Machelen
- Mechelen
- Meulebeke
- Sint-Gillis-Waas
- Steenokkerzeel
- Stekene
- Temse
- Vilvoorde
- Waregem
- Wijnegem
- Willebroek
- Wingene
- Wommelgem
- Zedelgem
- Zoersel
- Zwijndrecht

Diksmuide

Zoemrijk Diksmuide

Categorie middelgrote gemeente

Het is het eerste jaar dat wij een opsplitsing maken en 2 gemeenten nomineren. Een terechte keuze. Want niet iedereen heeft evenveel budget en/of schaalgrootte. Maar hoe onderscheidt Diksmuide zich nu van andere gemeenten?

Wel de reden is éénvoudig samen te vatten. Het is allesomvattend! Diksmuide beschikt over een 'bijenactieplan'. Dit plan is gebaseerd op 3 actoren: Stad Diksmuide, burgers en bedrijven. Iedereen kan inspanningen doen.

Stad Diksmuide

Openbaar groen wordt beheerd volgens de principes van Harmonisch Park- en Groenbeheer: duurzaam, dynamisch, divers, mens-, natuur- en milieugegericht. Bij de wegbermen wordt een aangepast maairegime toegepast. Je moet als stad het voorbeeld geven natuurlijk. Er wordt dan ook heel veel aandacht gegeven aan de juiste plantkeuze. Zorgen voor verhoging van het aantal drachtplanten waarbij rekening wordt gehouden met de bloeiperiode (verhoging diversiteit aan drachtplanten).

Burgers

Steeds meer mensen worden zich bewust van het feit dat bijen een grote en zeer belangrijke factor spelen in het bestaan en behoud van de mensheid. Gelukkig zijn er heel wat manieren om de bijen zelf een handje te helpen. Dat kan bijvoorbeeld door private tuinen bijvriendelijk in te richten of door mensen aan te zetten om zich te engageren voor het behoud van deze insecten. Creëren van een stuifmeelrijke en bijenvriendelijke omgeving is een must.

Men koos voor acties als het verhogen van het aantal drachtplanten op privé- eigendom, acties opzetten rond bloembollen en bloemenmengsels, subsidie voor het onderhoud van knotbomen, hagen en houtkanten, burgers worden aangemoedigd om thuis een insectenhotel te plaatsen...

Maar vooral actiepunt 14 valt op en is vernieuwend.

- Aandacht voor bijvriendelijke inrichting bij verkavelingen en bouwaanvragen.
- Aanmoedigen gebruik bijvriendelijke planten bij opleggen groenscherm.

Er wordt een infofiche of lijst met bijvriendelijke planten meegegeven aan aanvragers van bouw- en verkavelingsvergunningen.

Bedrijven

Diksmuide heeft misschien niet heel veel inwoners maar is in oppervlakte toch relatief groot. Uiteraard zijn er ook veel (landbouw)bedrijven. Dat zie je dan ook in hun actiepunten. Men gaat duidelijk in dialoog met de landbouwers, op zoek naar bijvriendelijke landbouwtechnieken: zoals inzaaien van bloeiende bodembedekkers als nateelt, inzaaien perceelsranden, aanmoedigen van afsluiten beheerovereenkomsten met VLM, ...

Ik moet je waarschijnlijk ook niet overtuigen van de noodzaak van communicatie en sensibilisering.

Dit gebeurt voor de 3 actoren op een aangepaste manier.

Maar de motor van dit alles is natuurlijk een actieve bijenwerkgroep met heel veel expertise en vooral 'goeste' om stappen vooruit te zetten. Een zegen voor een overtuigd beleid om dit in je stad te hebben. Als je dan kan putten uit een uitgebreid actieplan en stap voor stap actiepunten aanpakt .. wel ja, dan ben je voor één jaartje 'Bijenvriendelijkste gemeente van Vlaanderen'!

Gent

Bijenvriendelijke stad

Categorie grote gemeente

Bijen spelen een belangrijke rol als bestuivers van wilde planten, bomen en landbouwgewassen. De Stad Gent ontvangt ze met open armen en voert al jaren een bijen- en insectenvriendelijk beleid. Ze voorziet verblijfplaatsen, maar zet ook in op aangepast beheer van het openbaar groen en de juiste keuze van planten. Communicatie speelt een cruciale rol hierbij om inwoners te informeren en te sensibiliseren.

Zoemrijk grasland

Bijzonder in het verhaal van Gent, is het doorgedreven beheer van graslanden. Een groot en continu aanbod van nectar, gecombineerd met overwinteringsplekken (ruigte-zones) maakt van bloemrijke graslanden 'zoemrijke graslanden'. De bloemenrijkdom verhogen zonder in één maaibeurt alles af te maaien is hierbij het belangrijkste uitgangspunt. Dat kan op verschillende manieren. De Gentse Groendienst past onder andere sinus-beheer toe. De maaimachine maakt slingerende bewegingen zodat er variabele overgangen tussen halfintensief grasland en ruigte ontstaan. Er is zo gedurende het hele seizoen aanbod van nectar omdat bij iedere maaibeurt een deel niet gemaaid blijft. Dit bevordert de biodiversiteit en

draagt bij aan de klimaatbestendigheid van het grasland.

In de Gentse parken en begraafplaatsen wordt het gras niet zomaar overal kort gemaaid. Op grasperken tussen de graven en in picknickweides mogen bloemen in bloei komen, daar maaien we om de 6 weken. Extensieve zones krijgen 1 à 2 keer per jaar een maaibeurt, zodat zeldzame soorten de kans krijgen zich er te vestigen. Die bloemen en zeldzame soorten trekken bijen aan.

Voor extensief beheerde bloemstroken is teelaarde echter ongeschikt. We gebruiken teelaarde voor gazons en plantvakken, en schrale grond voor extensieve zones en bij het inzaaien van bloemenmengsels. Zo ontstaan er hotspots voor wilde bijen.

Bijenvriendelijke planten

De Groendienst kiest zoveel mogelijk voor vaste planten die lang bloeien, of voor een combinatie van soorten met afwisselende bloeiperiode. Zo is er voldoende nectar voorradig. Waar er voldoende ruimte is, kiest de Groendienst voor bloeiende en besdragende heggen of heesters. Meidoorn, sleedoorn, gewone vogelkers en lijsterbes komen tot bloei door het vermijden van scheerwerk. Dat is ideaal voor wilde bijen. Ook fruitbomen en bessenstruiken krijgen, waar het kan, een plaats op het openbaar domein.

Met kennis van zaken en zaden

De Groendienst stuurt medewerkers het groen in met kennis van zaken. Ze krijgen vorming en kunnen een beroep doen op beheerfiches, bijvoorbeeld over graslandbeheer.

Een bijenvriendelijk biotoop is in grote mate afhankelijk van de beschikbaarheid van nectar van wilde bloemen doorheen het jaar.

In de eerste plaats laat de Stad de aanwezige flora ontwikkelen door aangepast te beheren. Als er toch ingezaaid wordt om een bloemrijk grasland te verkrijgen, valt de keuze op specifiek geselecteerde inheemse zaadmengsels in functie van het beoogde resultaat en de gewenste beheervorm.

Bijzondere aandacht in de communicatie

De Stad communiceert uitvoerig over haar natuurvriendelijk en aangepast (maai)beheer via het stadsmagazine, de website, sociale media, informatieborden ter plaatse en brieven naar de inwoners. Via deze kanalen stimuleert ze Gentenaars ook om zelf aan de slag te gaan.

Informeren gebeurt al van jongs af aan. Het educatief aanbod van de Stad richt zich op kinderen en jongeren. Via workshops maken ze kennis met het openbaar groen en leren ze het belang van een biodiverse en bijenvriendelijke omgeving.

gent: Samen onderhouden we de begraafplaatsen met respect voor de natuur

De laatste jaren onderhouden we het groen in Gent met meer respect voor de natuur, ook op de begraafplaatsen. Daarbij is toegankelijkheid van de begraafplaatsen en bereikbaarheid van de plaats van een overledene erg belangrijk. Ook natheid verliezen we niet uit het oog.

Wat doet de Groendienst?

- Door op toegelate plaatsen het gras langer te laten groeien, dragen we voor meer biodiversiteit en kan het gras de droge zomers beter verdragen.
- We maaien de paden tussen de graven kort, zo blijven ze toegankelijk.
- We maaien kruisvormige groenvelden (halfring) 5 keer per jaar. Samen met bogenkruid en muurkruid dragen voor een kleverrijk beest. Bloemrijk grasland (hoog) maaien we 2 keer per jaar. Vlinders en insecten vinden er een schuilplaats om wilde planten en bloemen groen en zo beter de kans er te groeien.
- Ook de randen rond de graven krijgen regelmatig een maaibeurt, dat oogt netter.

Wat kun je zelf doen?

- Langs verharde paden maaien we een korte groenveld.
- We gebruiken geen pesticiden.
- Gebruik een grasmaaiër voor de randen rond een grafkruis. Schuifkies of uitrokkers doe je beter niet, omdat dat ongewenste kruiden in de hand werkt.
- Bezoek ingewoende kruisen met respect. Dat is bij ons verboden.
- Maak grafstenen niet schoon met bleekwater of andere schadelijke producten. Gebruik een veel gebruikte afwasmiddel bijvoorbeeld babyshampoo of een product op basis van enzymen (bv. Biocin ATR).

Bloemrijk grasland **Bloemrijk grasland**

02 20 20 20 20 | groendienst@stad.gent | 09 223 44 66

Enkele BIJ-zondere realisaties

Van 8 gemeentes worden enkele originele acties kort beschreven, ongeacht het aantal behaalde bijensymbolen (in alfabetische volgorde op p. 30 en 31). Daarna volgt een fotoreportage van de andere bijenvriendelijke gemeentes (per symbool en in alfabetische volgorde op p. 32 tot 39).

Beringen

Bijenvriendelijk Beringen

Red de lindendreef met gaasvliegen

In heel wat wijken in Beringen staan mooie volwassen linden. Deze bomen leveren veel voedsel voor bijen. Buurtbewoners klaagden in de zomer over het 'druipen' van een plakstof uit de linden. Dat komt door een afscheiding van bladluizen en kan wel vervelend zijn. Met het inzetten van één potje gaasvliegen (natuurlijke predatoren) per 12 bomen werd het probleem opgelost.

Hoogstraten

Bijenvriendelijk Hoogstraten

Bijengroen en openbare gebouwen

Bij een aanbesteding is het echt de moeite waard om veel groen te integreren. In Hoogstraten genieten de bewoners van het woonzorgcentrum volop van de seizoenen en de natuur. Door de vele bijenvriendelijke aanplantingen is dit project ook goed voor bijen.

Dendermonde

Bij-aardige stad

Transitie met meer vaste planten

In Dendermonde werd de omschakeling ingezet van klassieke bebloeming naar vaste plantenborders met bloemen voor bijen. Ook voetpaden en vluchtheuvels worden onthard. Door deze keuze moet er minder meststof en water gegeven worden wat kosten- en tijdbesparend is.

Koksijde

Draag je bloempje bij

Communicatie is de helft van het werk

Dit jaar stond de milieudienst van Koksijde wekenlang op de markt met een bijen-promotiestand. Naast de uitleg wat de gemeente doet voor bijen, gaven ze veel tips aan de inwoners wat ze in hun eigen tuin kunnen doen voor bijen en het klimaat. Er werden krantjes en zaadzakjes verdeeld en geïnteresseerden konden een haagpakket bestellen.

Enkele BIJ-zondere realisaties

Lubbeek

Bijenvriendelijke gemeente

Een goed bijenhotel hoeft niet moeilijk te zijn

Ondertussen weten we dat we geen enorme constructies nodig hebben om wilde bijen te helpen. In Lubbeek hebben we een mooi exemplaar gespot. Doorboord afvalhout van eik beschermd met kippengaas tegen de mezen.

Sint-Gillis-Waas

Bijenvriendelijk Sint-Gillis-Waas

Tijdelijke natuur voor bijen

Is er nog geen budget of is het plan nog niet klaar om een parkzone aan te pakken? Zaai dan voorlopig de site in met een kleurrijk bloemenmengsel. Burgers zien dit liever en ook bijen varen er wel bij.

Oostende

Bee@See

Bloemen voor mens en bij

Op verschillende plaatsen in de stad en deelgemeenten werden bloembakken aangeplant met eetbare planten of bloemen. Dit jaar werd de nadruk gelegd op planten om je sla te pimpen:

palmkool, citroenafrikaantje, citroenverbena, Oost-Indische kers en *Begonia* 'Illumination'. Uiteindelijk komen alle bloemen ook tot bloei voor de bijen.

Wommelgem

Bloemenhoekje voor de bijen

Op stap langs het bijenlint

Wommelgem doet heel wat voor bijen: groendaken, bloemenmengsels, ronde punten in vaste planten ... Een wandeling laat de inwoners deze goede praktijkvoorbeelden ontdekken om alle

ideeën als inspiratie te gebruiken voor hun eigen tuin. Door de QR-codes te scannen kunnen de inwoners heel wat bijleren over de bijen.

Gemeenten met
3 bijensymbolen

Beernem | #BijBeernem

Beveren | Bloemenweides op diverse locaties

Bonheiden | Bonheiden bijenvriendelijk

Brugge | Brugge, bijenvriendelijke stad

Damme | Bijenwerking Damme

Diksmuide | Zoemrijk Diksmuide

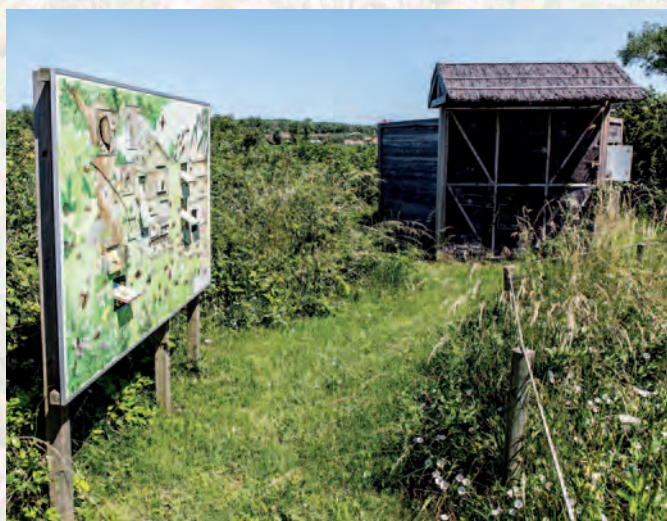
Genk | Bijenvriendelijk Genk

Gent | Bijenvriendelijke stad

Harelbeke | Harelbijke

Knokke-Heist | A place to bee

Oosterzele | Bijenhal Oosterzele

Roeselare | Wild van bijen

Torhout | Bijenvriendelijke stad

Gemeenten met 2 bijensymbolen

Antwerpen-Hoboken | Hobokense biekes

Antwerpen-Merkssem | Bijenvriendelijk Merkssem

Antwerpen-Wilrijk | WIBI - Wilrijkse Bij

Avelgem | Bijenvriendelijk Avelgem

Berlaar | Bloeiend Berlaar

Bredene | Themapark Bijen

Geel | Geel komt op voor de bijen

Hooglede | Bezige bijtjes

Izegem | Izegemse bijenroute

Kortrijk | Bijenvriendelijk Kortrijk

Overijse | Altijd Week van de bij

Oudenaarde | Bijenaarde

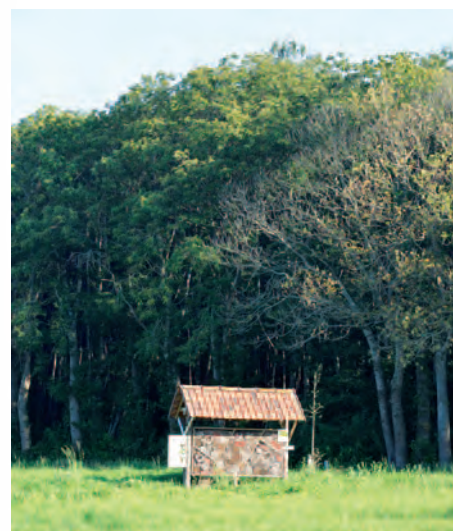
Rumst | Bijenvriendelijk groen en bloemenweides

Sint-Katelijne-Waver | Bij-zondere gemeente

Sint-Niklaas | Brasserie Honingdauw

Staden | Laat het zoemen met bloemen

Gemeenten met
i bijensymbol

Alken | Bijenvriendelijke aanplant

Antwerpen-Antwerpen | Bloemenweides

Antwerpen-Berchem | Berchemse bijen

Antwerpen-Borgerhout | Bijenvriendelijk Borgerhout

Antwerpen-Berendrecht-Zandvliet-Lillo | Bijenvriendelijk

Antwerpen-Deurne | Deurnse bijen

Antwerpen-Ekeren | Bijenvriendelijk Ekeren

Berlare | Een thuis voor de bij

Blankenberge | Bijtjesberge

Brasschaat | Bijtjes in Brasschaat

Buggenhout | Vlinder- en bijentuin aan de Orangerie

De Haan | Bijenvriendelijke gemeente

De Panne | Voer de bij bij

Eeklo | Bijenvriendelijke aanplantingen

Denderleeuw | Bijen in het Broekpark

Duffel | Een paradijs voor bijen

Erpe-Mere | Erpe-Mere draagt zorg voor de bestuivertjes

Ichtegem | Ichtegem zoemt!

Gemeenten met
i bijensymbol

Jabbeke | Bijenvriendelijke gemeente

Kontich | Kontich zoemt er op los

Kruikeke | Tijdelijke natuur

Lint | Bijen- en insectenvriendelijk

Machelen | Machelen-Diegem zoemt

Mechelen | Bijenvriendelijke stad

Meulebeke | Bijenvriendelijk Meulebeke

Steenokkerzeel | Bijenvriendelijk Steenokkerzeel

Stekene | Blij voor de bij

Temse | Zoemrijk Temse

Vilvoorde | Bijenvelden

Waregem | Bloemenweides

Wijnegem | Bloemenweelde

Willebroek | Willebroek bijengemeente

Wingene | Wingene in de bres voor bijen

Zedelgem | Bloemenmengsels en bloeiende bijenplanten

Zoersel | Bijenvriendelijke plantenpakketten

Zwijndrecht | Bijenhôtels en bijenvriendelijke aanplantingen